

Paula Hallberg

**OBS! Sekretess –
arbets/diskussionsmaterial**

Utbildningsnämnden 2020-06-10

Delredovisning av förutsättningar för en samlad grundsärskoleverksamhet

Ärende

Utbildningsnämnden har identifierat ett behov av en mer effektiv styrning och organisering av särskilt stöd, särskilda undervisningsgrupper och grundsärskola i Danderyds kommun.

Utbildningsnämnden har gett i uppdrag åt bildningsförvaltningen att analysera möjligheterna till en samlad grundsärskoleverksamhet, hur en sådan lösning skulle påverka elevernas lärmiljö och vilka ekonomiska konsekvenser åtgärden skulle medföra.

Vidare ska förvaltningen utreda möjligheterna till strategiska samarbeten med närliggande kommuner gällande grundsärskola, något som skulle kunna vara ett alternativ till egen grundsärskoleverksamhet.

Denna delredovisning innehåller en omvärldsbevakning av närliggande kommuners organisation av grundsärskola, olika förslag till organisatoriska lösningar för kommunens grundsärskoleverksamhet samt en ögonblicksbild från april månad av estimerat antal elever inom grundsärskola läsåret 20/21.

Delredovisningen innehåller ingen presentation av de ekonomiska konsekvenserna för respektive lösning utan utgår från olika organisatoriska möjligheter för en mer samlad verksamhet och pedagogisk kvalitet i undervisningen. Redovisningen innehåller en kortare analys av möjliga konsekvenser för eleverna.

Bildningsförvaltningens förslag till beslut

Utbildningsnämnden tar del av delredovisning av förutsättningar för en samlad grundsärskoleverksamhet samt uppdrar till bildningsförvaltningen att fortsätta arbetet.

Paula Hallberg

Bakgrund

Omfattning och elevantal i Danderyds kommun

Grundsärskola bedrivs idag på tre av kommunens grundskolor, Vasaskolan, Kevingskolan och Mörbyskolan. Utöver undervisning i dessa tre skolor finns det elever som läser integrerat i en grundskoleklass i någon av kommunens andra grundskolor. Det finns även elever som går i grundsärskola med annan huvudman än Danderyds kommun. Bland dessa grundsärskolor återfinns både kommunala och fristående aktörer.

I april 2020 är 22 elever mottagna i grundsärskolan. Utöver det finns fyra elever i förskoleklass som utreds för mottagande i grundsärskolan inför årskurs 1 läsåret 20/21. Förutom dessa elever i övergång från förskoleklass till årskurs 1 finns ytterligare elever som utreds för mottagande i grundsärskolan. Av dessa går två elever i åk. 8, en elev i åk. 4 samt en elev i åk. 5.

Sammantaget beräknas 30 elever vara mottagna i grundsärskolan läsåret 20/21. Av dessa 30 har 14 elever sin skolgång inom Danderyds kommun och resterande 16 elever inskrivna i en skola med annan huvudman, kommunal eller fristående. Fördelningen mellan årskurser och huvudmän redogörs för mer i detalj i bilaga 1.

Närliggande kommuners organisation¹

Täby kommun har två kommunala grundsärskolor. En F-6 skola med grundskola och grundsärskola för årskurserna 1-6 i Myrängsskolan i Gribblyund. Skolan är åldersblandad för elever i årskurserna 1-6.²

---

¹ Såsom det är angivet på kommunernas webbplatser 2020-05-15.

² <https://www.taby.se/verksamhetswebbar/barn-och-utbildning/myrangsskolan/>
<https://www.taby.se/verksamhetswebbar/barn-och-utbildning/angsholmsskolan-taby--grund--och-gymnasiesarskola/>

Paula Hallberg

Ängsholmsskolan erbjuder grundsärskola för årskurserna 1-9 och använder sig av metoderna TBA³ och PBS⁴ i undervisningen med inriktningen träningskola.

Lidingö stad erbjuder grundsärskola för årskurserna 1-9 på Bodals skola och inriktningen träningskola på Skärsåtra skola.⁵

Sollentuna kommun har två kommunala grundsärskolor.⁶ Rösjöskolan med årskurserna 1-6 och Edsbergsskolan med årskurserna 7-9. Rösjöskolan erbjuder grundsärskola och inriktningen träningskola. De elever som bedöms ha nytta av det har en tillhörighet i en grundskoleklass. Träningskolan använder sig av metoden TBA.⁷ Edsbergsskolan har grundsärskola för årskurs 7-9. Eleverna är uppdelade i tre klasser, varav en har inriktning träningskola.⁸

Vallentuna kommun driver Olympiaskolan som är en kommunal 1-9-grundsärskola i centrala Vallentuna.⁹

Vaxholms kommun har en modell baserad på integrerade grundsärskoleelever där elever i årskurserna F-6, som bedöms klara av integrerad undervisning i grundskolan, erbjuds skolgång vid en av kommunens grundskolor. Elever i årskurserna 7-9 hänvisas till en av kommunen avtalad skola utanför kommunen.

Österåkers kommun har två grundsärskolor i kommunen. Årskurserna 1-6 går på Sjökarbyskolan och årskurserna 7-9 på Solskiftesskolan. På Solskiftesskolan finns även en träningskola för årskurserna 1-9.

Det fria skolvalet innebär att elever i grundskola såväl som grundsärskola kan välja att söka en annan grundskola i F-9 än den som erbjuder grundsärskola.

---

³ Tillämpad beteendeanalys (TBA) är en specifik metod där man på individnivå, med hjälp av beteendeanalytiska insatser, tränar barn med autism att lära sig och utveckla funktioner som språk och kommunikation, lek, vardagsfärdigheter och skolkunskaper. Metoden används också för att barnen ska få hjälp att hantera problembeteenden som utbrott och stereotyper (upprepade fasta rörelsemönster).

⁴ Positivt beteendestöd (PBS) är ett förhållningssätt som bygger på metoden TBA. Stort fokus läggs på förebyggande arbete liksom på olika strategier för att öka individens egna färdigheter. Den används för att organisera förebyggande, behandlande och pedagogiska insatser och syftar till att främja utveckling och minska problemskapande beteenden. Man undersöker bakgrunden till varför en elev reagerar på ett sätt och försöker göra förändringar i omgivningen för att komma åt en förändring.

⁵<https://www.lidingo.se/toppmeny/barnutbildning/grundsarskola.4.280519311f6c25b56880001131.html>

⁶ <https://www.sollentuna.se/forskola--skola/grund--och-gymnasiesarskola/grundsarskolan/>

⁷ <https://www.sollentuna.se/uweb/rosjoskolan/vara-verksamheter/grundsarskolan/>

⁸ <https://www.sollentuna.se/uweb/edsbergsskolan/vara-verksamheter/Sarskolan/>

⁹ <https://www.vallentuna.se/forskola-och-skola/grundskola-och-fritidshem/grundskolor-i-kommunen/grundskolor-i-centrala-vallentuna/olympiaskolan/>

Paula Hallberg

I samband med denna utredning och tidigare utredningar om grundsärskolan har bildningsförvaltningen genomfört studiebesök i tre grundsärskolor i närliggande kommuner. Skolorna som har besökts är Björkeby skolan i Järfälla 2019, Ängsholmsskolan i Täby 2020 och Rösjöskolan i Sollentuna 2020.

Tidigare utredningar

Flera tidigare utredningar¹⁰ beskriver kommunens nuvarande verksamheter med grundsärskola. Utredningarna har lyft fram följande behov som bör åtgärdas av huvudmannen.

- Det saknas behöriga lärare för undervisning i skolformerna grundsärskola och gymnasiesärskola i kommunens verksamheter.
- Det är svårt att rekrytera behörig personal för verksamheten.
- Det saknas en kartläggning över befintlig behörighet och kompetens samt en plan för vidareutbildning för att nå behörighet.
- Det finns behov av verksamhetsspecifik kompetensutveckling och ett kommunövergripande nätverk för ett bättre kollegialt sammanhang, utbyte och lärande.

Bildningsförvaltningens utredning

Organisatoriska lösningar med en samlad grundsärskoleverksamhet inom Danderyds kommunala skolor med eller utan kombination av ett utökat strategiskt samarbete med närliggande kommuner

Grundläggande förutsättningar för god undervisning

Samtliga alternativ förutsätter att verksamheterna följer de krav som ställs i skollagstiftningen och utvecklar det som tidigare utredningar angett som förbättringsområden. Undervisning ska ges enligt gällande läroplan för respektive verksamhet. Undervisningen ska bedrivas av lärare med behörighet att undervisa i grundsärskola och elevhälsan och studie- och yrkesvägledningen ska ha kompetens att möta elevgruppen. Det är att

---

¹⁰ Utredning av särskilda undervisningsgrupper i Danderyds kommun av Vilna AB (UN 2018/0068), Utredning av organisationen av särskolan i Danderyds kommun av Bildningsförvaltningen (UN 2018/0067), Förstudie kring elevers rätt till särskilt stöd av PwC (Uppdrag från kommunens revisorer).

Paula Hallberg

föredra att det även finns en möjlighet till integrering i grundskolans grundskoleklasser och att det finns stöd i grundsärskolefrågor även för dessa rektorer och lärare. Lokalerna och lärmiljön ska vara anpassade för undervisning i grundsärskola och inriktning träningskola. Tillgänglighetsanpassade lokaler ska finnas eller kunna möjliggöras för elever med ytterligare funktionsnedsättningar såsom tex medicinska eller fysiska tilläggsdiagnoser.¹¹

Förskoleklass

I skollagstiftningen finns inga möjligheter till inskrivning i en förskoleklass i grundsärskola eftersom skolformen, till skillnad från grundskolan inte har en förskoleklass.

Många barn som ska gå i grundsärskolan kan först gå i en förskoleklass som hör till en grundskola. Hemkommunen kan göra bedömningen att en sexåring som tillhör grundsärskolans målgrupp har särskilda skäl för att få skolplikten uppskjuten ett år. Då krävs att hemkommunen först tar beslut om uppskjuten skolplikt, därefter kan vårdnadshavaren välja om barnet ska börja förskoleklass vid 7 års ålder eller gå direkt till årskurs 1 i grundsärskolan vid 7 års ålder. I dessa fall fattar hemkommunen beslut efter begäran av vårdnadshavaren. Barnet kan även få tidigare skolstart, det vill säga hoppa över förskoleklass och börja årskurs 1 i grundsärskolan vid 6 års ålder.

Olika förslag till organisatoriska lösningar

De gråmarkerade fälten i tabellen visar vilka årskurser och verksamheter inom grundsärskola som berörs inom respektive förslag.

För samtliga alternativ finns möjligheten undervisning integrerad i grundskoleklass som beskrivs nedan.

Undervisning integrerad i grundskoleklass

Undervisning integrerad i grundskoleklass	Grundsärskola	Grundsärskola inriktning träningskola	Grundsärskola inriktning träningskola och grav rörelsenedsättning

---

¹¹ Förslag för effektiv styrning och organisering av särskilt stöd, särskilda undervisningsgrupper och grundsärskolan i Danderyds kommun av Vilna AB (UN 2018/0068). Bilaga 2 innehåller avsnitt 5.2 Förslag rörande grundsärskolan sid. 30-32.

Paula Hallberg

1-3	4-6	7-9	1-3	4-6	7-9	1-3	4-6	7-9	1-3	4-6	7-9

Om barnets vårdnadshavare inte lämnar sitt medgivande till att barnet tas emot i grundsärskolan, ska barnet fullgöra sin skolplikt enligt vad som gäller i övrigt enligt skollagen. Ett barn som istället för grundsärskola fullgör skolplikten i grundskola brukar betecknas som ”integrerad elev i grundskolan”. Ett barn får dock tas emot i grundsärskolan utan vårdnadshavares medgivande, om det finns synnerliga skäl med hänsyn till barnets bästa.

Det kommer även framöver finnas elever som har eller som troligen har rätt till grundsärskola men som vill gå i en grundskola och läsa efter grundskolans eller grundsärskolans läroplan.

Paula Hallberg

Alternativ A

Undervisning integrerad i grundskoleklass			Grundsärskola			Grundsärskola inriktning träningskola			Grundsärskola inriktning träningskola och grav rörelsenedsättning		
1-3	4-6	7-9	1-3	4-6	7-9	1-3	4-6	7-9	1-3	4-6	7-9

All verksamhet med grundsärskola behålls i Danderyds kommuns regi. Inget samverkansavtal om grundsärskola skrivs med närliggande kommuner men eleverna har, som tidigare, enligt skollagen möjlighet att söka annan skolplacering utanför kommunen.

Idag undervisas eleverna som mottagits i grundsärskolans inriktning träningskola i två olika verksamheter i kommunen. I dagsläget hänvisas elever med tilläggsdiagnos grav rörelsenedsättning till Atlanten och övriga elever till Vasaborg. Övriga elever i grundsärskolan går på Sörgårdens låg och mellanstadium eller på Mörbyskolans högstadium.

Alternativ A1

De två befintliga verksamheterna med grundsärskolans årskurser 1-6 och grundsärskola med inriktningen träningskola för årskurserna 1-9 sammanförs till en gemensam enhet i anslutning till en befintlig grundskola. Det skulle innebära att elevgruppen på nuvarande Atlanten och Vasaborg förs samman till en skolenhet med årskurserna 1-9. Sörgården med grundsärskola utan inriktningen träningskola årskurs 1-6 placeras i samma skolenhet som träningsärskolans eller ingår i en annan grundskolas skolenhet.

Mörbyskolans nuvarande grundsärskola årkurs 7-9 behålls på en högstadieskola och eleverna från grundsärskolan 1-6 går över till den skolan för fortsatt undervisning i årskurserna 7-9.

Alternativ A2

Samtliga befintliga verksamheter med grundsärskolans årskurser 1-9 och grundsärskola med inriktningen träningskola för årskurserna 1-9 sammanförs till en gemensam enhet i anslutning till en befintlig grundskola.

Paula Hallberg

Kommunen skriver samverkansavtal med en eller flera närliggande kommuner om samtliga nuvarande verksamheter inom grundsärskola.

De kommuner som bedriver grundsärskola med eller utan inriktning träningsskola är Täby (Ängsholmsskolan och Myrängsskolan), Sollentuna (Rösjöskolan och Edsbergsskolan), Österåker (Solskiftesskolan och Sjökarbyskolan), Vallentuna (Olympiaskolan) och Lidingö (Skärsätra skola). Metoden TBA och PBS som idag erbjuds i Vasaborg erbjuds även i Täby (Ängsholmsskolan) och Sollentuna (Rösjöskolan)

De kommuner som bedriver grundsärskola med inriktning träningsskola och som dessutom är anpassade för elever med grav rörelsenedsättning är till exempel Täby (Ängsholmsskolan).

Konsekvensutredning av de tre alternativen

Fördelar för samtliga alternativ

Samtliga tre förslag innebär sammanslagningar till större skolenheter i kommunens egna verksamheter och / eller inom samverkansavtal. Det skulle göra respektive verksamhet mindre sårbar vid sjukdom eller personalbyte. Personalen får fler kollegor för kollegialt lärande och eleverna ett större socialt sammanhang med andra elever. Det är lättare att rekrytera kompetent personal till en större enhet.

Nackdelar för samtliga alternativ

Varje flytt innebär en stor förändring både för eleverna som flyttas från en lokal eller verksamhet till en annan och för elever som får ta emot nya skolkamrater i sin verksamhet. Detta behöver förberedas i tid genom förförståelse och besök i den nya verksamheten. Det är särskilt viktigt med övergångar mellan stadier och vid byte av personal eller lokal. Danderyds kommun har tagit fram handlingsplan för övergångar för stadierna förskoleklass-1, 3-4, 6-7 och 9-Danderyds gymnasieskola/särskola som stöd för eleverna inom kommunal verksamhet.

Bedömning av förutsättningar för fler behöriga lärare

Antalet lärare i nationellt i skolväsendet, omräknat till heltidstjänster, fortsätter att öka. Inom grundsärskolan och gymnasiesärskolan saknar dock fortfarande mer än åtta av tio lärare legitimation med behörighet för den skolform i vilken de undervisar.¹²

---

¹² Skolverket. Pedagogisk personal i skola och vuxenutbildning läsåret 2018/19

Paula Hallberg

I de tre kommunala verksamheterna i Danderyds kommun finns idag 12 anställda. Till verksamheterna finns ytterligare personal kopplade såsom exempelvis specialpedagoger, speciallärare och annan elevhälsopersonal. Under juni 2020 görs en kartläggning över befintlig behörighet och kompetens för att identifiera behoven inom kommunen.

Bedömning av påverkan på lärmiljön och den pedagogiska kvaliteten

I närliggande kommuner finns flera olika grundsärskolor med grundsärskola eller grundsärskolans inriktning träningsskola. Det finns även verksamheter med uttalad inriktning mot metoderna TBA och TBS. Flera av verksamheterna i de närliggande kommunerna är större än de grundsärskolenheter som finns i Danderyds kommun.

För små grundsärskoleverksamheter kan ha det svårt att rekrytera och bibehålla kompetent personal. Om ett fåtal eller ingen av personalen har behörighet att undervisa i verksamheten eller kompetens för elevgruppen kan det resultera i brister i att tillgodose elevens individuella behov. Det sociala sammanhanget i lärmiljön och delaktigheten för eleverna i grundsärskolan är viktigt. Större skolenheter har i regel bättre förutsättningar att locka behörig personal för kollegial gemenskap och kan oftast erbjuda eleverna ett större socialt sammanhang med fler elever i samma skolform och ålder.

Större skolenheter kan ha bättre möjligheter att erbjuda fungerande fysiska, sociala och pedagogiska förutsättningar för eleven.

Skolenheterna med grundsärskola bör efter eventuell organisationsförändring erbjudas kompetensutveckling av huvudmannen. En kommungemensam kompetensutvecklingsinsats planeras och genomförs med grund i forskning och beprövad erfarenhet samt de befintliga utbildningar och stödpaket som tagits fram för grundsärskolan av andra aktörer såsom t.ex. Skolverket, Specialpedagogiska skolmyndigheten och Utbildningsradion.

Kent Henningson
Bildningsdirektör

Handlingar

Bilaga 1 – Sammanfattande elevunderlag för vidare analys

Bilaga 2 – Utdrag Vilnas rapport ”Förslag för effektiv styrning och organisering av särskilt stöd, särskilda undervisningsgrupper och grundsärskolan i Danderyds kommun (UN 2019/0343)

Paula Hallberg

Bilaga 1**Sammanfattande elevunderlag för vidare analys:**

April månad 2020 var 22 elever mottagna i grundskolan. Utöver det fanns 4 elever i förskoleklass som utreddes för mottagande i grundskolan inför årskurs 1 läsåret 20/21.

Förutom dessa elever i övergång från förskoleklass till årskurs 1 fanns ytterligare elever som utreddes för mottagande i grundskolan. Av dessa går två elever i åk. 8 och en elev i åk. 4 samt en elev i åk. 5.

Sammantaget beräknas 30 elever bli mottagna i grundskolan läsåret 20/21.

Eleverna har sin skolgång inom olika årskurser och skolor fördelat enligt tabell:

	F-klass	Åk. 1	Åk. 2	Åk. 3	Åk. 4	Åk. 5	Åk. 6	Åk. 7	Åk. 8	Åk. 9
Inskrivna elever		2	3	2	2	4	2	2	5	0
Elever under utredning	4				1	1			2	

Av dessa 30 har 14 elever sin skolgång inom Danderyds kommun fördelat enligt tabell:

F-klass	Åk. 1	Åk. 2	Åk. 3	Åk. 4	Åk. 5	Åk. 6	Åk. 7	Åk. 8	Åk. 9
Stocksund			Vasaborg	Enebyberg	Vasaborg	Kevinge		Mörby	
Vasaborg					Vasaskolan			Friberga	
Kevinge									
3			1	1	4	1		4	

Av dessa 30 har 16 elever sin skolgång utanför kommunen, i kommunal (K) eller fristående regi (F) fördelat enligt tabell:

F-klass	Åk. 1	Åk. 2	Åk. 3	Åk. 4	Åk. 5	Åk. 6	Åk. 7	Åk. 8	Åk. 9

Paula Hallberg

Marcus- skolan F	Rösjö- skolan K	Rösjö- skolan K	Rösjö- skolan K	Rösjö- skolan K	Rösjö- skolan K	Rösjö- skolan K	Capella- skolan F	Byängs- skolan F	
	Myrängsk K			Solberga by			Äventyr- skolan F	Mellansjö F	
								Lidingö grsär K	
1	2	3	1	2	1	1	2	3	

Skolskjuts

För elever i behov av skolskjuts till skolor utanför kommunen omfattar det 15 elever av totalt 16.

För elever med skolgång inom Danderyds skolor är det 6 elever av 14 som har skolskjuts.

Paula Hallberg

Bilaga 2.

5.2 Förslag rörande grundsärskolan

Kommunens egen utredning av grundsärskolan i Danderyds kommun visade på stora utvecklingsbehov. Vilna delar den bedömningen och ser att det finns en stor potential i att utveckla grundsärskolan i kommunen.

5.2.1 Bygg upp en egen samlad grundsärskolekompetens

Förslag: Produktionsutskottet ska besluta om att ge Bildningsförvaltningen i uppdrag att bygga upp en grundsärskoleverksamhet i Danderyds kommun. Uppdraget att bygga upp sådan verksamhet ska ges till rektorer vid befintliga skolor i kommunen.

Ett av utredningens uppdrag var att undersöka två huvudsakliga alternativ för grundsärskolan; att bygga upp en egen samlad grundsärskolekompetens eller att endast köpa platser utanför kommunen. Tidigare utredningar visar det finns stora problem i kommuns grundsärskola.¹³ Grundsärskola bedrivs på tre av kommunens grundskolor. Det saknas behöriga lärare för undervisning i grundsärskola. Rektorer uppger att det är svårt att rekrytera behörig personal för verksamheten. Med nuvarande organisering finns det uppenbar risk att eleverna i grundsärskolan inte får sin garanterade undervisningstid och att läroplanen för grundsärskolan inte följs eftersom lärare inte har vana att undervisa enligt grundsärskolans kursplaner.

Vidare väljer många föräldrar och elever bort kommunens grundsärskoleverksamhet till förmån för andra huvudmäns utbildningar. Totalt 26 av Danderyds elever går i grundsärskolan eller i inriktningen träningsskola, varav 12 i kommunens verksamhet och 14 i verksamhet anordnad av annan huvudman. Att köpa platser hos andra huvudmän kostar betydande belopp och minskar möjligheten att ha kontroll över kostnaderna för elever mottagna i grundsärskolan. Därutöver tvingar den strategin elever och vårdnadshavare som inte vill läsa integrerat i grundskolan att ta sig till en annan kommun för att få sin rätt till utbildning tillgodosedd.

En samlad grundsärskoleverksamhet ökar kvaliteten

För att komma tillrätta med de brister som råder i befintlig sarskoleverksamhet i kommunen och för att kunna erbjuda medborgarna i Danderyd en grundsärskoleverksamhet av god kvalitet i den egna kommunen föreslår Vilna att kommunen bygger upp en samlad grundsärskolekompetens. Det ska ske vid två av kommunens nuvarande

---

¹³ Danderyds kommun (2019). Utredning av grundsärskolan och gymnasiesärskolan i Danderyds kommun.

Paula Hallberg

grundskolor: en skola med årskurs F–6 respektive en skola med årskurs 7–9. Verksamheterna ska från och med höstterminen 2020 kunna erbjuda:

- Undervisning enligt grundsärskolans läroplan för årskurs 1–6 respektive 7–9.
- Lärare med behörighet att undervisa i grundsärskolan.¹⁴
- Lokaler anpassade för utbildning och undervisning i grundsärskola, även med inriktning mot träningsskola och för elever med flerfunktionsnedsättningar.
- Möjlighet till integrering i grundskolan i skolans grundskoleklasser.
- Tillgång till elevhälsa med kompetens att möta grundsärskoleelever.
- Tillgång till studie- och yrkesvägledning med särskild kompetens att ge stöd till elever mottagna i grundsärskolan.
- Stöd i grundsärskolefrågor till rektorer och lärare vid andra grundskolor som har integrerade elever mottagna i grundsärskolan.

Att två rektorer i kommunen har ett tydligt utpekat ansvar att utveckla och sedan driva särskoleverksamheten bedömer Vilna stärker förutsättningarna till kvalitet. Avgörande för satsningen att bygga upp en egen grundsärskolekompetens är att de rektorer som får detta uppdrag känner engagemang för och vilja att utveckla en sådan verksamhet. Det är också viktigt att Bildningsförvaltningen ger aktivt stöd till de rektorer som får detta uppdrag. Stödet behöver vara behovsanpassat men kan exempelvis handla om att få kompetensutveckling, stöd i rekrytering av lärare etcetera. Bildningsförvaltningen behöver också säkerställa att de ansvariga rektorerna arbetar i nära samverkan, i syfte att underlätta övergången för eleverna från skolenheten med årskurs 1–6 till skolenheten med årskurs 7–9.

En grundsärskoleverksamhet av god kvalitet kommer sannolikt medföra att fler Danderydselever som är mottagna i grundsärskolan hos andra huvudmän kommer att välja kommunens verksamhet. Vilna bedömer också att elever som idag är integrerade i flera fall skulle föredra denna verksamhet. Men att bygga upp en egen grundsärskoleverksamhet innebär inte att elever mottagna i grundsärskolan kan hänvisas dit. Precis som för andra elever råder det fria skolvalet. Det är viktigt att påminna om att alla rektorer som har elever mottagna i grundsärskolan har ett särskilt ansvar. Att vara mottagen i grundsärskolan

---

¹⁴ Enligt behörighetsförordningen (SFS 2011:326) gäller att behörig att undervisa i grundsärskolan är den som har avlagt speciallärarexamen med specialisering mot utvecklingsstörning samt har lärarbehörighet genom en förskolläraryrkesexamen eller motsvarande. En lärare behöver däremot inte ha en speciallärarexamen för att vara behörig att undervisa i en grundskoleklass där det finns en integrerad grundsärskoleelev men behöver kunna undervisa och bedöma kunskaperna enligt grundsärskolans läroplan parallellt med grundskolans. En grundsärskoleelev som är integrerad i grundskolan och behöver särskilt stöd för att nå upp till de kunskapskrav som gäller för grundsärskolan kan däremot behöva en lärare som har en specialpedagogexamen

Paula Hallberg

men gå som integrerad elev i en grundskoleklass innebär att skolan ska följa de bestämmelser som gäller för grundsärskolan och att eleven får läsa efter grundsärskolans kursplaner.

Det är viktigt att rektorn informerar elevens lärare om att eleven ska läsa enligt de bestämmelser som gäller för den skolform eleven är mottagen i.

Utmaningar med avsaknaden av förskoleklass i grundsärskolan

En utmaning som Danderyds kommun inte är ensam om att uppmärksamma är att det inte finns förskoleklass i grundsärskolan. Det kan i praktiken innebära att ett barn som kommer att mottas i grundsärskolan inte får plats i förskoleklassen vid den skolenhet som sedan erbjuder grundsärskoleverksamhet. För ett barn kan det innebära byte till en helt annan skola dels vid övergången till förskoleklass och sedan ytterligare en gång vid övergången till grundsärskolan. En närmre juridisk granskning skulle behöva göras av den eventuella möjligheten att genom skolvalsregler skapa en röd tråd för elever som kommer att mottas i grundsärskolan.

Det som redan står klart är att hemkommunen kan göra bedömningen att en sexåring som tillhör grundsärskolans målgrupp har särskilda skäl för att få skolplikten uppskjuten ett år. Då krävs att hemkommunen först tar beslut om uppskjuten skolplikt, därefter kan vårdnadshavaren välja om barnet ska börja förskoleklass vid 7 års ålder eller gå direkt till årskurs 1 i grundsärskolan vid 7 års ålder. I dessa fall fattar hemkommunen beslut efter begäran av vårdnadshavaren. Barnet kan även få tidigare skolstart, det vill säga hoppa över förskoleklass och börja årskurs 1 i grundskolan vid 6 års ålder.¹⁵ Innan ett barn kan börja i grundsärskolan måste hemkommunen givetvis göra en noggrann utredning för att bedöma om eleven tillhör grundsärskolans målgrupp.

Konsekvenser

Att bygga upp en samlad grundsärskoleverksamhet stärker enligt Vilnas bedömning möjligheterna att etablera en grundsärskolekompetens och att rekrytera behörig personal till grundsärskolan. Att verksamheten lokaliseras i befintliga grundskoleenheter ökar förutsättningarna till integrering i grundskolan, utifrån elevernas individuella förmågor och önskemål. Syftet med förslaget att bygga upp en samlad grundsärskoleverksamhet är inte i första hand att kostnadsbespara. Beroende på elevunderlagets storlek kan det kosta mer att bygga upp en egen grundsärskoleverksamhet än att exempelvis endast hänvisa grundsärskoleelever till andra huvudmäns grundsärskoleverksamheter. Då elevgruppen är liten och kostnaderna präglas av individuella resursbehov är det svårt att uttala sig generellt om de

---

¹⁵ Se 7 kap. 10 § och 7 kap. 4 och 11 a – b §§ skollagen.

Paula Hallberg

grundsärskoleelever som är inskrivna hos andra huvudmän skulle kunna erbjudas en mer kostnadseffektiv verksamhet i egenregi. Uppbyggnad av en samlad grundsärskoleverksamhet kräver en personalsammansättning och en för ändamålet anpassad skolmiljö som idag inte fullt ut finns idag, vilket innebär ökade kostnader i jämförelse med dagens situation där det exempelvis saknas behöriga lärare. En samlad grundsärskoleverksamhet ökar emellertid möjligheten att kontrollera både kostnaderna och erbjuden kvalitet.¹⁶ Beroende på grundsärskoleverksamhetens placering kan kostnader för skolskjuts på sikt minska i jämförelse med alternativet att endast hänvisa grundsärskoleelever till andra kommuners grundsärskoleverksamheter. Väljer kommunen att bygga upp en samlad grundsärskoleverksamhet behöver en närmre analys av kostnaderna göras.

---

¹⁶ 2018 var 14 elever folkbokförda i Danderyds kommun inskrivna på åtta olika huvudmäns grundsärskolor.